

Motion till riksdagen 2012/13:A342

av **Hillevi Larsson och Helén Pettersson i Umeå (S)**

Företrädesrätt till anställning med högre sysselsättningsgrad

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka företrädesrätten till anställning med högre sysselsättningsgrad.

Motivering

Enligt 25 a § LAS har en deltidsanställd företrädesrätt till högre sysselsättningsgrad. Det innebär att arbetsgivaren, som alternativ till att nyanställa i verksamheten, först ska pröva om deltidsanställda istället kan få utökad arbetstid.

För att detta ska bli aktuellt krävs att arbetstagaren anmält intresse för utökad sysselsättningsgrad och att den deltidsanställda har rätt kvalifikationer för arbetsuppgifterna. Vidare är förutsättningen att anställning med högre sysselsättningsgrad tillgodoser arbetsgivarens behov av arbetskraft.

Det sista har visat sig vara ett hinder för deltidsanställda att få högre sysselsättningsgrad. I förarbetena till lagen står nämligen att arbetsgivaren ensidigt bestämmer hur verksamheten ska organiseras. Om arbetsgivaren organiserar verksamheten med enbart deltidsanställda kan en deltidsanställd inte åberopa företrädesrätten för utökad arbetstid.

Till råga på allt kan arbetsgivaren kringgå företrädesrätten genom att anlita inhyrd arbetskraft via bemanningsföretag.

Företrädesrätten kan regleras genom kollektivavtal, exempelvis i Handels kollektivavtal. Handels medlemmar är svårt drabbade av ofrivillig deltid, med låga löner som följd, vilket gör det svårt att försörja sig – därav regleringarna i kollektivavtal.

Men trots 25 a § LAS och regleringar i kollektivavtal, kringgås företrädesrätten ändå i många fall av arbetsgivaren.

Fel! Okänt namn på

Två aktuella domar från Arbetsdomstolen visar hur svårt det är för deltidsanställda att få utökad sysselsättningsgrad. I båda domarna avslogs arbetstagarernas begäran om högre sysselsättningsgrad.

Domen från 2009 gäller skadestånd för brott mot bestämmelsen om företrädesrätt till anställning med högre sysselsättningsgrad. En skoförsäljare nekade högre sysselsättningsgrad när en annan säljare slutade. Arbetsgivaren organiserade då om verksamheten, och anser sig på grund av detta inte kunna ge arbetstagarerna högre sysselsättningsgrad. Handels förklarade och tvingades betala rättegångskostnaderna på 140 681 kr för motparten Svensk handel och Nilson Group AB.

Domen från 2012 gäller skadestånd för brott mot bestämmelsen om företrädesrätt till anställning med högre sysselsättningsgrad. Två deltidsanställda säljare i kosmetikabutik anmälde sin arbetsgivare för att de ville ha högre sysselsättningsgrad i samband med att en annan säljare sade upp sig från butiken. Säljaren som sade upp sig hade samma sysselsättningsgrad som de två som ville arbeta mer. Arbetsgivaren erbjöd inte dessa två högre sysselsättningsgrad utan anställde istället en ny person med samma sysselsättningsgrad som säljaren som slutade hade.

I Arbetsdomstolens båda domar framförs att förarbetena till 25 a § LAS är motsägelsefulla vad gäller den närmare innebörden av företrädesrätten. Så här står det i domen från 2012:

Förfarandena är här något motsägelsefulla. Å ena sidan anges, som redan redovisats, att bestämmelsen inte innebär någon rätt att styra hur arbetsgivaren organiserar sin verksamhet, varvid anges som exempel att bestämmelsen inte innebär ett krav på arbetsgivaren att inrätta vissa tjänster eller påföra omplaceringar. Å andra sidan anges att när arbetsgivaren har behov av ytterligare arbetskraft måste en samlad avvägning göras varvid hänsyn även måste tas till en arbetstagarers berättigade krav på högre arbetstidsmätt.

I förarbetena framhålls att arbetstagarernas önskemål om högre arbetstidsmätt inte ska sättas före arbetsgivarens rätt att organisera sin verksamhet. Arbetsgivaren avgör om och vem som ska anställas, under förutsättning att arbetsgivaren genom sitt beslut inte diskriminerar eller förbigår någon företrädesberättigad arbetstagarer.

I domen från 2009 framhålls att arbetsgivaren gjort ändringar i verksamheten och omorganiserat i samband med att arbetstagarer slutade och efter det är det inte möjligt att tilldela berörd arbetstagarer önskat arbetstidsmätt.

I domen från 2012 står istället att arbetsgivaren inte kan tvingas ändra befintlig organisation för att erbjuda ökad sysselsättningsgrad.

Följaktligen har arbetsgivaren två sätt att kringgå företrädesrätten: antingen omorganisation, som gör att företrädesrätten sätts ur spel, eller att behålla befintlig organisation och då kan arbetsgivaren inte tvingas ändra organisationen. Tala om moment 22 för den deltidsanställda som vill ha utökad sysselsättningsgrad!

Det är uppenbart att lagstiftningen behöver skärpas eftersom arbetsgivarens rätt att organisera verksamheten i praktiken går före deltidsanställdas

Fel! Okänt namn på

företrädesrätt till utökad sysselsättningsgrad! Detta är ingenting annat än diskriminering och att förbigå företrädesberättigad arbetstagare!

Lagstiftningen bör ändras så att arbetsgivaren tvingas bevisa varför verksamheten hotas av att deltidsanställda med kvalifikationer för uppdraget får företrädesrätt till utökad sysselsättningsgrad! Vidare bör det slås fast i lagen att deltidsarbetslösa på arbetsplatsen ska ha företrädesrätt till utökad sysselsättningsgrad framför inhyrd personal från bemanningsföretag!

Stockholm den 3 oktober 2012

Hillevi Larsson (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)